

Kitang LUNGSURANON sa Siaton

Kamatuoran
Pagbuligay
Lungsod mauswagon

Mga Bisitang Turista sa Siaton

Vol. 6 No. 15

Agosto 16-31, 2016 P6.00

Siaton magbayad og P42M sa DBP

“Gikuha gikan sa General Fund ang pagutang og P42 milyon sa administrasyon ni kanhi Mayor Alberto Ator nga adunay pagtugot sa Sangguniang Bayan (SB) diin karon magbayad ang lokal nga kagamhanan og P8 milyon matag tuig,” kini gisaysay panahon sa Budget Hearing 2017 niadtong Agosto 24 sa Sangguniang Bayan.

Giduso sa SB ilalom sa pagmando ni kanhi Bise-Mayor Teddy Yap niadtong Oktobre 22, 2014 ang kontrata sa pagutang og P42 milyon didto sa Development Bank of the Philippines (DBP) Dumaguete Branch ngadto ni kanhi Mayor Ator. Gihimoan kini og Resolution No. 233 niadtong Disyembre 1, 2014 nga naghatag og awtoridad kang

kanhi Mayor Alberto Ator sa paghikay sa kontrata.

Karon sa ubos sa pagmando ni Mayor Fritz Diaz ug Bise-Mayor Bingbing Arbolado nagpasidaan si Diaz sa mga pangulo ug empleyado sa mga opisina sa LGU nga kuhaon gikan sa General Fund ang P8 milyones matag tuig busa makuhaan na ang bonus nga madawat sa mga empleyado.

Sa pagbotohay niadtong Disyembre 2014 ang miuyon mao sila si Kag. William Kirit, kanhi-Kag. Judith Lagos, Kag. Edgar Ragay, ug Kag. Steve Macahig. Wala miuyon sila si kanhi Kag. Fritz Diaz ug kanhi-Kag. Tata Radones. Si ABC Pres. Dioscoro Gomez ug Kag Rowel Gabo wala miboto kay nag-agad sila sa disisyon sa pangulo sa ahensya ug ehikutibo.

Diaz nanalipod sa pasangil

Personal nga gisusi ni Siaton Mayor Fritz Diaz ang giingon nga apil siya sa lista sa mga opisyal sa Negros Oriental nga nahilambigit sa droga ug sa negosyong iligal niini.

Sumala sa taho nga migula sa *Dumaguete MetroPost* nakadungog si Diaz nga apil siya sa lista.

“Matud ni Mayor Diaz nga adunay nisulat ngadto sa Presidente, Philippine National Police...aron ilambigit siya sa illegal nga *transaction*, ilabi na ang *illegal drugs*, diin iyang gihimakak nga dili tinuod, hinungdan nga tulo ka semana iyang (sic) niadto sa buhatan

padayon sa panid 4

Garbo sa mga Siatanon!

Gikoronahan si Aiko Kitane isip ika-70 nga Ms. Silliman (Sapphire) sa Miss Silliman Pageant, ang pinakakaraan nga pageant sa Asya, niadtong Agosto 25 sa Macias Sports Complex. Siya nagrepresentar sa College of Business Administration.

Si Aiko ang kinamanghuran nga anak ni Neonette Mercado Kitane (Ms. Dauin). Duna siyay magulang nga lalaki si Milton Kitane. Ang iyahang apohan mao sila si Dorotea Quelinguen Arbolado (pinakaunang Ms. Siaton) ug Victorio Adarna Kitane nga taga Barangay 3, Siaton.

Atol sa maong bugno sa kaanyag, dunay laing napulo ka mga kandidata nga nagrepresentar sa ubang mga *colleges or kolehiyo* sa unibersidad.

Ang Ms. Silliman (Sapphire) usa sa mga kalihukan atol sa ika-115 nga Founders Day sa unibersidad nga gisaulog niadtong Agosto 19-29 ning tuiga.

EDITORIAL

Ang Lista

Bukhad

Susan Monte de Ramos-Soldwisch

KADAYAWAN

Padayun ang kontrobersiya labot sa giingon nga lista sa mga opisyal, mga naa sa posisyon ug ubang dagkong personalidad nga giingon nga nalambigit o dunay kalambigitan sa ilegal nga droga og sa negosyo nini.

Gani duna nay unang lista nga migula og gihinganlan na ni Presidente Rodrigo Duterte kun kinsa kining mga tawhana.

Giingon nga duna na usay laing lista nga ipagula, apan hangtud karon wala pa matino kun tinuod ba kini o dili sanglit wala may nigula.

Ang nakapait niini, ilabi ngadto sa mga ngalan nga lakip kunuhay sa lista kay mamansahan na man ang ilang pagkawatayo o dungog bisan kun walay ebidensya.

Apan unsa man kaha ang basehanan sa paghimo sa maong lista? Subay sa giingon sa presidente nga duna siya'y *credible* o kasaligan nga tinubdan sa maong impormasyon nga maglambigit sa usa ka ngalan sa kontrobersiya.

Sa giingon nga pinakaulahing lista dunay miingon nga naglakip kini sa mga ngalan sa mga opisyaales sa Negros Oriental.

Gani personal nga gisusi ni Mayor Fritz Diaz kay lagi naapil kuno ang iyang ngalan. Hinaut unta nga mahatagan kini og katin-awan sanglit makahatag ug makamugna kini og kahingawa sa mga molopyo sa lungsod.

Sa pipila pa lang ka bulan nga paglingkod sa mga napiling sulugoon sa mga lungsod, dakbayan bisan sa lalawigan makita gilayon ang kapasidad nila kun ugaling haum ba sila sa ilang gipanumpaang katungdanan.

Sa Siaton makita nga dunay mga kausaban ug mga paningkamot. Hinaut nga makita unta usab kini sa mga katawhan ilabi sa kauluhan aron mahimo kining sumbanan sa pagkamatitud-anon sa pagtunol sa serbisyo ngadto sa komunidad.

Ang paglambo sa usa ka lungsod dili lamang mag-agad sa mga paningkamot sa mga sulugoon sa lungsod kundili lakip ang tanan. Ang mga nagkalainlaing grupo og mga hugpong kinahanglan nga mag-ambahan aron mas gaan ug lig-on ang mga paningkamot nga ipatuman kaya alang man usab kini sa tanan.

Davao City, Agosto 16-22, 2016. “Kadayawan” o maayong ani ang ngalan sa tinuig nga pagsaulog sa siyudad Davao. Nabulahan kami ni Bill nga nakatambong na gayud kay nindot kuno kaayo ang ilahang kapistahan.

Tuod man, natingala ug dayon nalipay ang usa ka ayroplanohan nga mga pasahero uban namo sa pagabot sa *baggage claim* (diin kuhaon ang imohang karga) sa dihang mitugtog ang mga agong kuyog ang kumpas sa mabulokon nga mga mananayaw! Ang tugtog ug sayaw nga lumadnon lalom kaayo og dulot sa kasingkasing—tmailhan sa atoang pagkalumadnon usab sa kanhi.

Ang mabihagon nga kumpas inubanan sa nagkalain-laing tono apan nagkaangay nga honi ug ritmo sa mga agong ug bombo modani gayud sa pagpakahiusa bisan “moderno” na kita. Salamat nga ania pa ang ginagmay nga pahinumdom nga “kitang tanan usa ra”!

Usa ka importanteng pasundayag sa Kadayawan mao ang Garden Show. Lapad kaayo ang lugar habig sa SM nga gilukop sa mga baligyang tanom. Sa unahan anaa ang mga gipremyohan karong tuiga nga mga waling-waling, bromeliad, ferns, bonsai, ug uban pang maanindot ug katungalahan nga tanom. Sa ikaduhang balik namo didto, miingon ang usa ka nagbaligya nga si Mrs. Binay mipalit niya og bale Php 60,000 nga igtalanom –paingon sa Luzon. Sa wala’y limod, dayaw kaayo ang kapistahan alang sa mga nagnegosyo. Maayo nga aktibidad kini nga ginahimo sa gobyernong lokal. Ang mga *hotel* ug mga *restaurant* o kan-anan dako usab og entrada.

Ang durian gayud ang hari sa mga prutas diri! Sa parade, halos tanang karosa naghulagway sa durian. Kinaham gayud kini sa mga tagadiri. Kon maagwanta nato ang kabaho, lami nga kaunon kining bunga nga lumad usab sa Sidlakang Asia.

Lain pang bunga (ug punoan baya) sa Davao mao si Pres. Duterte. Tinahod siya kaayo, hapsay ang siyudad, maayo’g gawi ang mga Dabawenyo. Siya ang unang presidente nga may lumadnong pagbati ug panan-aw. Busa, kontra niya ang mga nagkutkot o nagmina nga nakaguba sa mga kabukiran ug kalasangan; gusto na niya nga mahuman ang giyera sa Mindanao; gusto niya nga anaa’y karsada nga magbiyo o libot sa tibuok Mindanao—aron mounlad usab ang wala pa niunlad didto.

Hinaut pa! **Unsa’y nagustuhan nimo sa atoang pag-sulog sa “Sinulog”? Nakadala ba kini og kaayohan nga nakapaunlad sa Siatanon?**

Kitang Lungsuranon

Gimantala sa **KL Publishing**, Siaton, Neg. Or., Philippines,
Contact +63 997-582-9338 www.KitangSiatanon.com
 TIN: 420-321-172-000; Permit number: 13-0450

Publisher

Susan Monte de Ramos- Soldwisch

Editor-in-Chief

Melita “Bing” Aguilar

Copy Editor

Mirzah V. Rodriguez

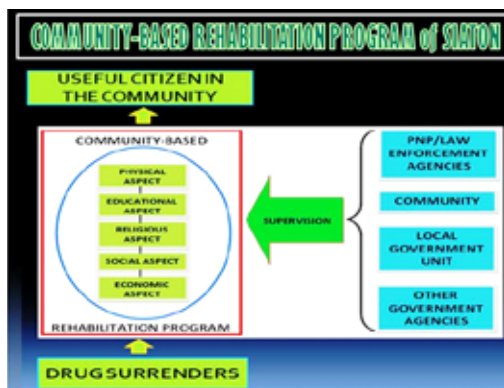
Tigbalita / Manunulat

Grace Arcellana
 Eugene Jamandron

Zephania Repollo
 Virginia Carriaga

Pulis Balita

Project Double Barrel sa PNP

Kini ang plano sa pagpahiuli sa mga naggamit og droga nga misurender. Kini nakabasi sa komunidad sa Siaton nga gipasiugda sa Siaton MPS nga gipangulohan PSI Varie Aniñon Villanobos, Officer-In-Charge.

Ang plano sa PNP nakaangkon sa

dakong sa suporta gikan ni Mayor Fritz Diaz.

Paila-ila

Kag. Reynaldo Aniñon Darias

“Importante ang pagtinabangay sa usa ka lugar, paghatag og mga ideya ug abri ang hunahuna alang sa mga nagpakabana,” matud ni Kag. Reynaldo Darias. Iyang gilabanang ang *transparency* sa panggobyerno, diin ang kwarta nga gigahin sa mga programa mapadapat gayod ug makita sa mga katawhan. Iya usab nga gibarogan ang insaktong paggamit sa mga bag-ong teknolohiya, pagpahibalo sa pundo alang sa agrikultura lakip na ang pag-ayo ug pagsemento sa mga kadalanan gikan sa umahan ngadto sa baligyaan.

Si Kag. Darias nangulo sa mga komitiba sa Cooperatives and Livelihood (Mga Kooperatiba ug Pangita), Trade, Commerce and Industry (Negosyo, Komersyo ug Pangabuhian), Agriculture (Pang-uma), Public Works (Tukod og Kalsada, Taytayan, mga Kabtangan sa Katawhan).

Misulod siya sa politika niadtong 1994 isip kapitan sa Mantiquil sa panahon ni kanhi Mayor Remedios Yap. Nagpadayon siya pagka Kapitan hangtod 2007. Napili siya isip konsehal gikan sa 2007 hangtod 2010, ug napili na usab pagka

kapitan gikan sa 2010 hangtod 2016.

Si Kag. Darias natawo niadtong Enero 28, 1970 didto sa Pamplona, ikaduha gikan sa kinamanghuran sa pulo ka anak nila ni Winsislao Duran Darias ug Exequila Iramis Aniñon.

Nakahuman siya sa elementarya sa Sta. Catalina Central ug sekundarya sa Pamplona High School. Mitungha siya sa kolehiyo sa SCC (Siaton Community College) ug sa Silliman University sulod sa duha ka tuig.

Naminyo siya kang Jasmin Sibul nga taga East Balabag, Valencia ug aduna silay tulo ka anak nga sila si Jasrey, Jaryn ug Jehu.

Performance Evaluation Rating and Ranking of City and Municipal Police Stations re Accomplishment on Project: Double Barrel Period Covered: July 1 - August 11, 2016

CITY/MUN	Rating	Ranking
CPS		
Dumaguete CPS	27.94%	1
Bayawan CPS	26.33%	2
Duhulugan CPS	21.40%	3
Bala CPS	12.64%	4
Tanjay CPS	11.69%	6
Canlanon CPS	9.55%	6
MPS		
Siaton MPS	40.69%	1
La Libertad MPS	27.42%	2
Sta. Catalina MPS	22.96%	3
Sibulan MPS	22.08%	4
Mabinay MPS	19.83%	5
Valencia MPS	19.68%	6
Avonon MPS	17.77%	6

Samtang, ang Siaton Police Station nag-una sa mga munisipyo sa pagpatuman sa Project Double Barrel basi sa pag-evaluate o pagsukod sa mga estasyon sa munisipyo ug syudad. Nakakuha og 40.69% ang Siaton ug ang Dumaguete nag-una sa mga syudad nga may grado 27.94%. Kini naglangkob gikan sa Hulyo 1 ngadto Agosto 11, 2016. Ang Siaton Police Station gipangulohan ni PSI Varie Aniñon Villanobos, Officer-In-Charge, ug PINSP Jovenal De La Peña Rado, Deputy.

Pabasa

Nagbasa sa *KL* ug nagbayloay og ideya ang mga miyembro sa Municipal Advisory Council o MAC sa Siaton niadtong Agosto 24 alas 9:00 sa buntag didto sa Sangguniang Bayan. Gihisgutan ang pagpakabana kabahin sa *muffler* o pawala sa alingasa sa trambotso, *drug rehabilitation*, ug ang insaktong pagdala sa mga potpot likay sa kadautan. Anaa sa hulagway sila si Fr. Jun Salac (Simbahang Katoliko), Susan Monte de Ramos Soldwisch (*Kitang Lungsuranon*), Eduardo Ege ug Cyndi Clyde Archival (Academe, NOR-SU-Siaton), PI Jovenal Rado, DILG Porferio Dela Peña, PO3 Maria Faustina Kitane. Wala sa hulagway si MAIDSOTG PO2 Carl Maghanoy, NUP-Jovelyn Janggas ug Kag. William Kirit (SB).

Tubag Lungsuranon

Aduna ka bay nakitang pagpaayo sa dalan gikan sa umahan sa kabukiran paingon sa lungsod (farm-to-market road)?

Wala. Ipasemento unya og naay *budget* paingon sa Candugay kay lisod ang dalan. -- *Al Gene Gadiane*

Naa pero mao ra tong diha sa Panligiran dapit, wala pud gani natiwas. Karon mapasalamaton kaayo mi sa bag-ong administrasyon kay ilang gipadayon ang pagsemento sa kalsada paangat sa Balanan Lake. -- *Judy-Ann Ragay*

Sa akong kabahin, kami na lang maghimo og dalan paingon sa main road kay makaulaw sa uban nga maghimog dalan gikan sa among uma gamit ang ekipo sa gobyerno, kay matawag na nag "MY FARM TO MARKET ROAD". -- *JhoMar Generoso*

Sus! Kana ganing dalan paingon sa Bonbonon putol-putol man ang semento; unya naa pa gyud diay sa laing lugar nga putol-putol. Unya mangandoy ta anang paingon sa umahan! Ako dugay na nakong pangandoy ana. Ambot kon kinsa ang makatuman. -- *Teresita Macapanas*

Wow, ganahan ko ani nga *topic*! Sa tinod-anay lang ang nakit-an nako sa miaging mga panahon naa gyuy kausbanan kung dalan ang estoryahan. Isa ko sa taga- "bukid". Umahan sa kabukiran nagpuyo panahon pang Ramos. Dalan gyud ang agianan namo paingon sa lungsod - dalan nga tawo lang ang makaagi. Pagkakaran karsada na, pero sa sinugdan nga nahimo ang karsada ang dalan diri sa amo paingon lungsod magamit lang tawon namo og walay ulan. Dapit sa Barangay Canaway, Sitio Luanluan ang lugar namo. Hinaot nga moabot ang panahon nga mag-ulan ug mag-init magamit namo ang karsada. Oh, *excited* sa pagbag-o! Mabuhi ang Siaton! -- *Jennifer Gamora Asenas*

Bason pud lamang ang atong amahan sa lungsod karon makatabang sa tanang barangay, walay pili, patas nga *budget* para proyekto sa barangay. -- *Amancio Laguardia*

Attention: Farm-to-market road for habal-habal only or tiil only tungud sa kadaot! Pwede na gani himoan og punong ang karsada. Dili na mi matingala kay mao nay uso sa amoa. "It's more fun in bukid." -- *Leocar Lago*

Ihinaot lang pod nga walay pili ang tabangan sa administrasyon karon kay diri sa amoa dili gyud kaagian og sakyanan ug ting-ulan kay guba ang kalsada. Bason pod lamang og mahatagan og pagtagad. -- *Olisa Bendanillo Magdasal Coraza*

Palihog hatagi pod og aksyon ang mga lugar nga walay klarong dalan. Tan-awa ninyo ang Anapugan. Ma-slide na lamang mo tungod kay walay klarong dalan, wala nasemento, labag ka lapok. -- *Daisy Bhen Rapon Andrade*

Naa man pero putol-putol lagi, kadaghanan gyud na. -- *Jecel Galapate Jumalon*

Mag-uuma malaumon mahatagan og yuta

Sobra 200 ka mga pamilya nga trabahante sa yuta ni Vicente Gaspar ug miyembro sa Task Force Mapalad (TFM) Inc., Paglaum sa Mag-uuma sa Negros Oriental sa Barangay Napacao gitugotan ni Department of Agrarian Reform (DAR) Sec. Rafael Mariano nga mahatagan og yuta ni Gaspar. Miduso sila og mulo ngadto sa nasudnong kagamahan nga mahatagan og yuta human sila nagtrabaho og sobra 30 ka tuig sa yuta ni Gaspar. Ang yuta gidumala sa pamilya Gaspar nga tua nagpuyo sa siyudad sa Bais.

Matud ni Jessebel Aballe, miyembro sa TFM, *public land* o walay tag-iya ang maong yuta ug dugay na silang nagtrabaho niini kay wala man silay yuta. Bata pa siya, lakip ang iyang mga apohan, nga nagtrabaho niining yuta ug karon mipanaw na ang iyang mga apohan.

Kasamtangang nagtapok ang mga trabahante sa usa ka luna tapad sa nasudnong dalan sa Barangay Napacao, naghulat nga matubag ang ilang mulo ni Presidente Rodrigo Duterte ug legal nga mahatagan og yuta. Naghulat sila sa mando gikan sa nasudnong kagamahan pinaagi ni Sec. Mariano.

Karon nag-uma sila og mani, mais, ulutanon aron makakaon ug wala na sila nagtrabaho sa ubang parte sa yuta. Nagpuyo sila sa tolda samtang padayon gihapon nga nagtungha sa tunggaan ang ilahang mga anak. Nagtambayayongay sila aron makakaon matag adlaw. Wala usab silay namatikdan nga mibadlong kanila.

Mitabang si Bise-Mayor Bingbing Arbolado ug DAR Siaton sa paghatag og katin-awan sa ilang mulo. Hulaton nila ang mando gikan ni Presidente Duterte.

Diaz... gikan sa panid 1

sa Department of Justice (DOJ) Manila aron limpyohon ang iyang ngalan," sumala sa taho nga napatik sa maong mantalaan nga gipetsahan og Agosto 28-Septembre 3, 2016.

Giklaro sa maong taho nga dili pag-surrender ang tumong ni Mayor Diaz kondili ang pagtanyag og pinanumpaang pahayag (*affidavit*) nga dili matuod ang sangil; dayon sa NBI aron ilahang maimbestigar ug mapahimatud-an ang

sangil.

Miingon usab si Mayor Diaz, sumala sa taho, nga mihatag siya sa iyahang tanan nga libro sa bangko ngadto sa DOJ –pagpahimatuod nga dili ilegal ang iyahang negosyo.

Nagapaabot ang *Kitang Lungsuranon* nga mahatagan og higayun ni Diaz nga makaestorya siya aron usab mahibalo sa katin-awan ang taga-Siaton nga gikan mismo sa mayor.